

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry
PL 3000
90014 Oulun yliopisto

30.4.2014

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristövastuualue

Veteraanikatu 1, PL 86
90101 Oulu
kirjaamo.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi

Asia:

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen lausunto Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelujen ylijäämämaiden sijoitusalueiden ja alueiden jälkikäytön YVA-selostuksesta

Viite: POPELY/7/07.04/2013

Ylijäämämaiden sijoittamisella voi olla sekä negatiivisia että positiivisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen. Lähtökohtaisesti ylijäämämaat tulee sijoittaa ihmistoiminnan jo voimakkaasti muuttamille kohteille, koska sellaisia on Oulun seudulla runsaasti tarjolla. Luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset elinympäristöt ovat muutenkin uhattuina eikä niille siten tule läjittää ylijäämämaita.

Yksi YVA-selostuksen suurimpia puutteita on, ettei siinä tunnisteta ylijäämämaiden läjityksen mahdollisia positiivisia vaikutuksia käytännössä lainkaan. Positiivisia vaikutuksia voivat olla uusien pesimäkenttien syntyminen uhanalaisille avomaaympäristön kahlaajalinnuille sekä korkeisiin kasoihin syntyvät törmäpääskyjen pesimäpaikoiksi sopivat törmät. Törmäpääskyt vaihtavat pesimäpaikkaa vuodesta toiseen, joten seinämien ei tarvitse olla pysyviä, kunhan ne saavat olla rauhassa pesimäkauden (touko–elokuu) ajan. PPLY tarjoutuu antamaan asiantuntija-apua sekä törmäpääskyille sopivien läjityskasojen että rantalintujen pesimäkenttien suunnittelussa.

Tehdyt selvitykset

Eri alueiden luontoselvitykset ovat tasoltaan hyvin vaihtelevia. Joiltakin kohteilta kuten Kaakkurista tiedot ovat niin vanhentuneita ja alun perinkin epämääräisiä, ettei alueen linnustosta tulisi sanoa niiden pohjalta yhtään mitään. Joidenkin alueiden linnustoa on selvitetty kohtalaisesti (mm. Letto–Papinkari ja Oritkari), mutta niidenkin havaintoaineisto on ohutta. PPLY:llä olisi ollut niiltä omaa havaintotietoa, joka olisi tuonut merkittävän lisän alueiden vertailuun ja vaikutusten arviointiin. Lisäksi pesimälinnustokartoitusten ajankohta on ollut kautta lähes poikkeuksetta liian aikainen. Merkittävä osa muuttolinnuista ei ole ehtinyt vielä saapua, kun linnusto on selvitetty 22.5. ja 26.5. välisenä aikana.

On sinänsä hyvä, että joidenkin alueiden osalta on pyritty selvittämään pesimälinnuston ohella myös niiden merkitystä muuttolinnuille. On kuitenkin selvää, ettei yhtenä päivänä keväällä ja yhtenä päivänä syksyllä (Letto–Papinkari) kerätty havaintoaineisto anna millään tavalla riittävää kuvaa aiheesta.

Pyryväissuo

Pyryväissuon keskialue on avointa suota. Alue ei luonnontilaisuutensa vuoksi sovellu ylijäämämaiden sijoitusalueeksi. Sen sijaan Pyryväissuon ojitetut osat soveltuisivat hyvin ennallistettaviksi. YVA-selostuksen mukaan Turveruukki Oy suunnittelee turvetuotantoa alueen itä- ja pohjoisosiin. Suunniteltu turvetuotantoalue sijoittuu suurelta osin ojitamattomalle suolle, mikä ei ole maankäyttötavoitteiden ja kansallisen suo- ja turvemaastrategian mukaista. Pyryväissuon osalta pitäisikin luopua sekä maanlajitys-

että turvetuotantosuunnitelmista. Suhteellisen pieneen pinta-alaan nähden tiheään ja monipuolisen pesimälinnuston ja mielenkiintoisen kasvillisuuden ansiosta Pyyryväissuolle olisi sopivaa perustaa lähiluontopolku, jossa Korvenkylän ja Jäälän asukkaat lapsineen voisivat käydä tutustumassa suoluontoon ja sen ennallistamiseen. Pyyryväissuon linnusto on todennäköisesti vielä selostuksessa esitettyäkin monipuolisempi, sillä lintuselvitys on tehty yhden kerran laskentana, jolloin löydetään tavallisesti vain noin 60 % alueen linnuista. Pyyryväissuo on lähellä Kalimeenojaa, johon siltä tulevat vedet valuvat. Kalimeenoja on yksi seudun arvokkaimpia luonnontilaisia virtavesiä, jonka suojelemiseksi ja kunnostamiseksi on käynnistynyt laaja yhteistyöhanke.

Kalikkakangas

Kalikkakankaan laajennusalueen linnustosta on erinomaiset tiedot Oulun yliopiston biologian laitoksen ns. tiaistutkimusryhmällä, jonka jäseniä olisi tullut konsultoida selvityksen yhteydessä. Linnustoa on arvioitu vain atlaskartoituksen tulosten perusteella, millä ei ole juuri mitään arvoa. Linnusto on tarpeen arvioida jollakin todellisella menetelmällä vaikutusten selvittämiseksi. YVA-selostuksessa esitetyt atlastiedot alueen pesimälinnustosta vaikuttavat epäuskottavilta.

Oritkari

Oritkarin alueella pesii useita uhanalaisia lintulajeja, joille täyttömaakentät ovat oikein toteutettuna sopivaa pesimäympäristöä. Väärin tehtynä maansiirtotyöt voivat kaventaa rantalintujen elinmahdollisuuksia ja tuhota niiden käynnissä olevia pesintöjä. Läjitysalueen tarkemmassa suunnittelussa on konsultoitava Oulun kaupungin rantakenttätöryhmää ja erityisesti sen jäsentä Veli-Matti Pakasta uhanalaisten rantalintujen pesimäpaikkojen turvaamiseksi. YVA-selostuksessa esitetyt tiedot alueen linnustosta ovat hyvin puutteellisia. Selostuksessa ei mainita mitään kahdesta alueella tai sen välittömässä läheisyydessä pesivästä uhanalaisesta lajista, rantakurvista (äärimmäisen uhanalainen) ja pikkutiirasta (erittäin uhanalainen), joiden pesimäedellytysten huomioiminen tulisi olla alueen suunnitellun ehdoton lähtökohta. Sen sijaan selostuksessa väitetään virheellisesti (s. 223 ja 224), että alueella havaitun lapintiiran uhanalaisuusluokitus olisi erittäin uhanalainen, kun se todellisuudessa on elinvoimainen. Alueelta kerätty muutonaikainen aineisto ei anna riittävää kuvaa alueen merkityksestä muuttolinnuille. PPLY:llä olisi ollut runsaasti muutonaikaisia havaintoja Oritkarin alueelta, jotka olisivat syventäneet vaikutusarviota merkittävästi.

Pateniemi

Pateniemen läjitysalueen suunnittelussa tulee myös kiinnittää huomiota lintujen pesimäolosuhteisiin ja konsultoida asiantuntijoita (em. rantakenttätöryhmä).

Riita-aho

Riita-aho on päätyntä tutkittavien kohteiden listalle sen reunalla olevan pienen vanhan läjitysalueen vuoksi. Riita-aho on kansallisen suo- ja turvemaastrategian luokituksen mukaan luonnontilaluokan kolme suo, jollaiset tulee säilyttää luonnontilaisina. Tämä olisi pitänyt huomata jo suunnittelun alkuvaiheessa ja sen perusteella kohde olisi pitänyt karsia tutkittavien läjityskohteiden joukosta. Riita-ahon lisäarvona on sen liittyminen läheisiin Saarensuon ja Saarenmaanrämeeen luonnontilaisiin suoalueisiin. Riita-ahon pesimälinnustolaskenta on tehty yhden käyntikerran laskentana, joten sen perusteella ei voida tehdä kovin vahvoja päätelmiä linnustosta. Kartoituksessa havaittiin alueen habitaatteihin nähden epäilyttävän vähän lintulajeja ja niiden yksilöitä.

Letto–Papinkari

Letto–Papinkarin alue sijoittuu maankohoamisrannikolle ja poikkeaa linnustoltaan selvästi muista kohteista. Salmiojan varsi ja muu kohteen pohjoisosassa ovat märkää ja rehevää, kun taas eteläosa on kuivempaa kangasta. YVA-selostusta varten tehdyssä linnustose selvityksessä ei löydetty erityisiä linnustoarvoja. PPLY:llä ei ole omia lintuselvityksiä alueelta, mutta lintuharrastajien satunnaisten havaintojen perusteella Letto–Papinkarin alueen pohjoisosassa on havaittu mm. sarvipöllö (myös poikue), satakieli, viiksitimaliparvi, luhtakana ja luhtahuitti. Nämä lajit eivät ole uhanalaisia, mutta ovat alueellisesti harvinaisia, sille niille

sopivaa elinympäristöä on Oulun seudulla vain vähän tarjolla. Salmiojan varteen on suunnitelmissa jätetty suojavyöhyke, mutta se on liian kapea luontoarvojen turvaamiseksi. Letto–Papinkarin läjitysalue tulisi sen sijaan toteuttaa esimerkiksi puolikkaana siten, että vain alueen eteläosa otetaan läjityskäyttöön pohjoisosan säilyttäessä nykyisen tilansa. Alueen pohjoisosa soveltuisi myös lintukosteikoksi, jos ruopatun Salmiojan varressa tehtäisiin vesitalouden ennallistamistoimia. Letto–Papinkarin alue on esimerkki siitä, miten yhden vuoden ja yhden kerran linnustoselvityksillä ei usein löydetä selvitysalueen todellisia lintuarvoja. Selvityksiä pitäisikin täydentää olemassa olevilla linnustotiedoilla.

Taatanperä

Taatanperän vanha kaatopaikka-alue vaikuttaisi soveltuvan läjitysalueeksi hyvin. Sen sijaan on vaikea nähdä, miksi sen vieressä olevaa pienialaista Sammakosuota tulisi ottaa muuttavaan käyttöön. Niin ikään on vaikea ymmärtää, miksi YVA-selostuksessa on laadittu erilaisia vaihtoehtoja sen mukaan esiintyykö Sammakosuolla viitasammakko vai ei. Eikö tilanteen olisi voinut käydä toteamassa samalla vaivalla?

Vasikkasuo

Vasikkasuon alueella ei ole tehty linnustokartoitusta vaan arvio vaikutuksista perustuu olemassa oleviin atlasiatietoihin. Kuitenkin atlasaineistoa koskevista tiedoista on ilmiselvästi jotain pielessä. Tietojen väitetään olevan peräisin ”Suomen lintuatlaksesta (2013)” ja suunnittelualueen käsittävän atlasruudun kooksi mainitaan 2x2 km (s. 119). Suomen järjestyksessään kolmannen lintuatlaksen (2006–2010) tiedot on kuitenkin kerätty 10x10 kilometrin ruuduissa. Oulun kaupunkilintuatlaksessa (Tynjälä 2004) käytettiin 2x2 km ruutujakoa keskustan ulkopuolella, mutta sen käsittämä alue ei yllä Vasikkasuolle saakka. Herää kysymys, mistä YVA-selostuksessa esitetyt tiedot ovat peräisin? Mikäli ne ovat peräisin kansallisen lintuatlaksen ruudulta 722:343, Kiiminki Jääli, niin alueella pesiviksi esitetyt lajit ovat satunnainen ja osin virheellinen joukko ruudun lajeista. Kansallisessa lintuatlaksessa ei ruudulta 722:343 esimerkiksi tavattu lainkaan peltosirkkaa, jonka esiintymistä alueella käsitellään sivulla 120 yksityiskohtaisesti. Ovatko Vasikkasuon linnustoa koskevat tiedot keksittyjä? Jos ovat, niin heittää pitkän varjon muidenkin YVA-selostuksessa esitettyjen linnustotietojen ylle.

Lopuksi

Osa tutkituista alueista soveltuu hyvin ylijäämämaiden läjitykseen, vaikka niiden linnustoselvitykset ovatkin miltei kautta linjan kehnosti tehtyjä. YVA-selostuksen väite, että eri sijoitusalueiden välillä ei olisi suuria eroja, on harhaanjohtava. Riita-aho ja Pyyryväissuo ovat luonnontilaisia tai sen kaltaisia suoalueita, joiden luonnontilaa ei tule enempää heikentää. Suoluonnon tila on valtakunnallisesti muutenkin jo huono ja uhattu mm. turvetuotannon, pellonraivauksen ja metsätaloudellisten ojitusten vuoksi. Oritkarin ja Pateniemen alue taas ovat merkittäviä rantalintujen pesimäkenttiä, joiden läjityksen suunnittelussa linnusto tulee ottaa huomioon. Letto–Papinkarin läjitysalueen rajausta tulee tämän kohteen osalta jatkosuunnittelussa tarkentaa.

Oulussa 30.4.2014

Esa Aalto
Puheenjohtaja

Ari-Pekka Auvinen
Suojelutoimikunnan puheenjohtaja